

Aan de Gemeenteraad van Deventer
p/a Raadsgriffie
Postbus 5000
7400 GC Deventer

Zwolle, 4 december 2013

Geachte raadsleden,

Erfgoedvereniging Heemschut heeft kennis genomen van de voorstellen van het college van B. en W. van Deventer over de doorstart nieuwbouw van de bibliotheek aan de Stromarkt. In het voorstel aan de raad van de gemeente adviseert het college voor sloop/nieuwbouw te kiezen. Bij deze keuze wordt het gebouw van de SNS-bank afgebroken. In de bijlage van het advies erkent het college overigens dat een markant gebouw uit een bepaalde bouwperiode verloren gaat.

Heemschut verwijst in dit verband nog eens naar het rapport 'Deventer Binnenstad, Quickscan Cultuurhistorie', op 13 april 2010 aangeboden aan de raad met als doel aanbevelingen te doen over hoe om te gaan met de aanwezige waarden, wat zou moeten worden gekoesterd, waar de ruimte voor transformatie zit en waar ingrijpen vanuit dit perspectief is gewenst.

De SNS-bank wordt in het rapport als volgt gewaardeerd:

Cultuurhistorische waarde

Het bankgebouw herinnert als naoorlogs bouwwerk aan de wederopbouw na de verwoestingen in de binnenstad van Deventer in de Tweede Wereldoorlog en is van belang als afleesbaar onderdeel van de historische gelaagdheid van het centrum. Het gebouw heeft cultuurhistorische waarde als redelijk geslaagde inpassing van een naoorlogs programma in een oude stad. Het gebouw is een van de weinige voorbeelden van een volwassen jaren zestig architectuur in de historische binnenstad en maakt van de Stromarkt een herkenbare en onderscheidende plek.

Stedenbouwkundige waarde

Het bouwwerk is van stedenbouwkundige waarde als oostelijke pleinwand van de Stromarkt. Het gebouw is specifiek voor deze plek ontworpen, zowel in stedenbouwkundig als architectonisch opzicht. Aan de Stromarkt springt het gebouw over de volle breedte met een lagere bebouwing naar voren. Aan de zijde van de hoek Kleine Poot wordt het gebouw door een eveneens lage winkelbebouwing geflankeerd. Door deze opzet maakt het gebouw ruimschoots front naar de Stromarkt, loopt het winkelcircuit (oorspronkelijk) door tot om de hoek en blijft het zicht op de Lebuinustoren zoveel mogelijk intact, terwijl de hoge bouwmasa van de voormalige bank het plein domineert. De setback boven de luifel maakt de Stromarkt optisch ruimtelijker. De alzijdige vormgeving van de bank verbindt Stromarkt en Kleine Poot tot een L-vormige pleinruimte, met diagonale doorzichten.

Oorspronkelijk werd deze bocht begeleid door de onderpui met winkels, die nu nogal gesloten is. De overgang van bank naar het 'oudste stenen huis van Nederland' is echter abrupt en niet vormgegeven. Aan de andere zijde begeleidt het gebouw de overgang van Stromarkt naar Proosdijpassage.

Architectuurhistorische waarde

Architect J.D. Postma (1890-1962) bouwde een omvangrijk oeuvre met uiteenlopende gebouwtypologieën. In 1918 begon hij zijn eigen architectenbureau, waar in 1939 zijn zoon Ae.G. Postma kwam werken en in 1950 zijn zoon J.D. Postma jr. De architectuur van zijn (naoorlogse) bouwwerken kenmerkt zich door een sobere en robuuste vormgeving, het gebruik van baksteen met betonnen daklijsten en betonnen omlijstingen van ramen en deuren en subtiele verwijzingen naar de klassieke bouwkunst.

Het ontwerp voor de Bondsspaarbank luidde een nieuwe fase in, zowel in architectonische vormtaal (baksteen is verdwenen, beton en glas overheersen) als in bureausamenstelling (tijdens de ontwerpfase stierf vader Postma, de zonen maakten het ontwerp af). Typologisch is het ontwerp voor de bank geen uitzondering: veel bankgebouwen uit deze periode kenmerken zich door een waardige en ietwat gesloten ('veilige') uitstraling.

Het bankgebouw is van architectonische waarde door de zorgvuldige vormgeving, de prominente luifel en de glazen plint. De bank is op het eerste gezicht een architectonische dissonant in de stad, maar blijkt wel goed 'ingepast'. Hij verhoudt zich aan de kopse kanten tot de context en sluit alleen niet goed aan op het 'oudste huis'. De setback boven de luifel pakt ruimtelijk goed uit op de Stromarkt, zeker in combinatie met de bomen er voor (het plein krijgt meer lucht). Het gebouw heeft verzorgde details en de plint had oorspronkelijk een grote transparantie.

Het gebouw van de voormalige Bondsspaarbank is dus zowel cultuurhistorisch, stedenbouwkundig als architectuurhistorisch van waarde voor Deventer.

Ook in het rapport 'Deventer – Binnenstad, onderzoek en beleidsadvies cultuurhistorie', in 2012 aangeboden aan de raad, wordt het gebouw positief beoordeeld. Wij citeren:

'De 17e eeuwse Stromarkt laat zich typeren door een asymmetrie: de rand van de voormalige immunitet (in de vorm van de SNS-bank) tegenover een wand met monumentale pronkpalen. Het dominante element aan de Stromarkt, de SNS-bank is op het eerste gezicht een architectonische dissonant in de stad, maar wel goed ingepast. De SNS-bank geeft de Stromarkt een grote herkenbaarheid in de stad, meer dan enig gebouw zou kunnen geven. Die bank is een contrasterend element, dat toch onderdeel is van het stedenbouwkundig systeem.'

In veel steden in binnen- en buitenland worden de toonbeelden van modernisme met sloop bedreigd en zijn er eigenlijk geen pleitbezorgers voor behoud van deze architectuur. Veel mensen lijken deze periode zo snel mogelijk te willen vergeten alsof er in deze architectuur geen kwaliteit schuilt, ook in Deventer is dit het geval. Beton spreekt nou eenmaal niet tot

de verbeelding. Bewaren of toch slopen? Een bekende die internationaal pleit voor behoud van modernistische architectuur is Rem Koolhaas. In Deventer pleiten de architecten Peter Ghijsen, Johans Kreek en Coraline Vester voor behoud van de SNS-bank.

Heemschut wil daarom dat het gebouw ontwikkelt wordt vanuit de bestaande vorm en wel om de volgende redenen:

1. Het is een van de weinig gaaf overgebleven modernistische gebouwen in de binnenstad van Deventer, dat bovendien ook gaaf is ingepast in het stedenbouwkundig weefsel.
2. De afweging van de cultuurhistorische waardering (5%) met andere belangen in de bijlage van het advies vinden wij niet in verhouding staan als wij kijken naar de waarden die zijn gerapporteerd, dit is naar onze mening geen concrete vertaling van het koersdocument Ruimtelijk Erfgoed, zoals door uw raad vastgesteld op 9 mei 2012
3. Heemschut vindt dat met het advies een verkeerd weg wordt ingeslagen. Eerst had moeten worden gekeken welke herbestemming het beste bij het gebouw past. Nu is eerst vastgesteld dat de bibliotheek naar deze plek moet verhuizen om vervolgens te constateren dat het gebouw daar niet voor geschikt is vanwege de kolommenconstructie en daarom afgebroken moet worden om nieuwbouw mogelijk te maken.
4. Heemschut vindt dat het gebouw goede herbestemmingsmogelijkheden heeft B.V. expositie- en tentoonstellingsruimte. Op de begane grond zou dan de plint de gedeeltelijk dichtgezette plint weer geopend moeten worden

Heemschut wil de raad ook vragen om de cultuurhistorische waarden binnen de gemeente Deventer zo snel mogelijk in een cultuurhistorische waardenkaart vast te leggen waardoor een evenwichtige belangenafweging kan plaatsvinden bij herontwikkeling van dit gebied. Met de uitkomsten hiervan kan dan tevens een goed stedenbouwkundig plan worden gecreëerd.

Overigens is Heemschut uitgenodigd via de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed een suggestie voor bescherming van het gebouw in te dienen. Deze mogelijkheid bestaat voor gebouwen, die na 1965 zijn opgeleverd. Bond Heemschut overweegt om op deze uitnodiging in te gaan om het gebouw (tijdelijk) voorbescherming te geven.

Hoogachtend

Namens de Provinciale Commissie Overijssel Van de Bond Heemschut

De heer T. van Dalfsen
Voorzitter

Mevrouw H. de Nekker-van den Berg
Secretaris
Haarbeek 16
8033 BH Zwolle

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.
Opgericht in 1911. Beschermvrouwe: H.K.H. Prinses Beatrix